

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Kézsegeknek,
papok, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 16. ára 10 fillér. Telefon-szám 16.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
BETEGH PÁL.
Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □em-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillértől kezdődnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki n t
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden a lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

Harmincz év.

(—gh) Küzdelemmel teljes pályán, az az élet viszontagságai között, harmincz évet szolgálni a közmivvelődés templomában nemes ámbiczióval, tiszta öntudattal — mindenestre érdemes dolog. S ha ehhez járul az Isten és haza iránti forró szeretet, embertársainak megbecsülése, jóindulatu oktatása az iskolán kívül is: bármely tanár és tanító ember, fonséges hivatását — ügybuzgón betöltte . . .

Jó lélekkel tehetünk és örömmel is teszünk tanubizonyoságot, hogy Spaller József tanár, a székelyudvarhelyi m. kir. áll. kö- és agyagipari szakiskola szellemi oktatásának méltó bajnoka, kinek harmincz éves tanárságát a szakiskola tantestülete és felügyelő bizottsága az intézet kebelében csütörtökön oly megkapóan ünnepelte — mélyen érző szívének legkisebb részében is mindenkor és mindenekben betöltötte tanári nemes tisztét iskolában és társadalmi életünkben egyformán.

Öszinte tisztelettel csatlakozunk tehát az oly meleg rokonszenvvel megnyilatkozott ünneplők sorához. Igaz szívből óhajtuk, hogy a tanügy terén oly ritka ügybuzgalommal és fényes eredményekkel munkálkodott tanár, főlebbvalói szép elismeréseiből, tanítványai hálájából és mindnyájunk egyértelmű tiszteletéből, áldásos működéséhez merítsen erőt és további kitarlást!

Az 1893. évi április hó 29-én 12 tanulóval megnyílt székelyudvarhelyi kö- és agyagipari szakiskolánk, azonkívül, hogy július 29-én befejezte főállásának 10-ik évét, szép és igazán lélekemelő háziünnepélyt rendezett ugyanakkor Spaller József szakiskolai tanár 30 éves tanárságának jubileuma alkalmából.

Az intézet felügyelő-bizottsága fél órával előbb kishalmgyi Hollak Arthur, vármegyénk főispánjának elnöklete alatt ülést tartott. Ezt pontban délelőtt 11 órakor a Himmusz főlhangzása követte az intézet nagy rajztermében. Ennek elhangzása után Hollak Arthur főispán, a felügyelő-bizottság elnöke, lendületes beszédben üdvözölte a jubiláló tanárt és fölolvasta Láng Lajos kereskedelemügyi miniszternek követező leiratát:

Budapest, 1903. július 20.

Tisztelt Tanár Ur!

Harmincz esztendeje annak, hogy tanár ur változó és sokszor nehéz viszonyok közt, különböző tanintézetek körében szolgálja a hazai közoktatás ügyét.

Fáradhatatlan munkásságával tanár ur is hozzájárult ahhoz, hogy ifjuságunk hazafias érzése és munkaszeretete gondoztassék és fejlesztessék, működésének utóbbi időszakában pedig immár szintén egy évtizede — része volt ama sikeres törekvésnek, hogy jeles szak-képzetségű, kötelességtudó nemzedék neveltesék a hazai ipar felvirágzására

Tanár ur pályájának ez évfordulóján megnyugvással és önérzettel tekinthet vissza eddigi tevékenységére s én a magam részéről is szívesen megragadom az alkalmat, hogy tanár urat az alkalmából melegen üdvözölve, köszönetet mondjak buzgó működéséért. Öszintén kívánom, hogy munkásságát a haza és az ifjuság

jávara teljes egészségben még sokáig folytathassa.

Láng.

Majd Hargita Nándor, az intézet művész igazgatója felolvastván Vig Albert kir. tanterületi főigazgatónak ez alkalomból az ünnepelt-hez intézett meleg hangu elismerő iratát, a tantestület nevében üdvözölte Spaller tanárt, akinek egy igen szép emléktárgyat nyújtott át. A főigazgató üdvözlő levele így szól:

A m. kir. állami kö- és agyagipari szakiskola tekintetes Igazgatóságának

Székelyudvarhely.

Folyó évi június hó 29 én 169. szám alatt, illetőleg folyó évi márczius hó 24-én 118. szám alatt kelt b. jelentéséből öszinte örömmel vettem tudomást a t. Tantestület azon kollegiális érzelmeinek megnyilatkozásáról, melylyel elhatározta, hogy Spaller József tanárnak 30 évi tanári működése alkalmából iskolai ünnepélyt rendez.

A közszolgálat bármely terén ily hosszú időn át ernyedetlen munkássággal befutott pálya tiszteletet parancsol: sokszorosan megbecsülendő az — a tanári pályán. Nemesak a pálya, terhes voltánál fogva, de a nemzet életére nézve azon nagyjelentőségű és felelősségteljes hivatásánál fogva, melylyel a haza serdülő ifjuságának, a jövőndő munkás polgárságnak kiképzése és nevelése van reá bízva.

Ezen 30 évi közhasznú életére Spaller József tanár megelégedéssel tekinthet vissza.

A nemzeti művelődés ügyének szolgálataiban nevelte az ifjuságot munkára és hazaszeretetre, példával járt elől abban, hogy miképpen kell a jó tisztviselőnek kötelességeit önfeláldozással és önzellenül teljesíteni.

Rokonérzésem egész melegével a t. Tan-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCZÁJA.

A segesváriakhoz.

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárczája.
Petőfi szobrának megfordítása érdekében
Irtta: VARGA MÓZES.

Fordítsátok meg azt az ércszobrot!
Ott a vár fokán — Segesváron — ott.
Ne legyen háttal a harcmezőnek,
Hol kialudt a fénylő szövétnék.

Mit nézze a keskeny ablakon át,
Törpe kornak kicsinyes munkáját:
Ki tollal és karddal állott készen,
Szabadságot s hont védni merészen!

Azt hiszitek tán, hogy érczalakja
Fél nézni a helyre, Golgotára?
Hová a zsarnok a szabadságot
Pribék-haddal megfeszíteni szállott.

Ne higgyétek — hisz rajongó lelke
Halálvágygyal volt színültig telve.
Halált kívánt — borzasztó!, rémeset:
Száguldó paripák vasától véreset.

Vagy féltek tán, hogy végképpen elvész
S mint szalmaláng hirtelen elenyész.
Ritkán hevülő hazafiságotok:
Ha nem tekint szüntelen reátok?

Ne féljétek — csak emlékezzetek!
Tüstént lángra gyul magyar lelketek.

Lángra, melynek fénye bevilágít
Régi dicsőségünk hős koráig.

Fordítsátok meg hát azt a szobrot!
Ott a vár fokán — Segesváron — ott.
Ne legyen háttal a harcmezőnek,
Hol kialudt a fénylő — ragyogó szövétnék.

Bem, Petőfi, Zeyk Domokos a segesvári csatában 1849 július 31-én.

Bem József az 1829-30 iki lengyel forradalomban tünt fel, melyben főleg a felső megyékből sok önkéntes vett részt Magyarországról s Metternich Kelemen herceg külügyminisztere, titkon elnézte, hogy sok gabonát, vágó marhát s egyebet szállítsanak közadakozásból innen a lengyel felkelők számára. Részben ennek a viszonyása volt a sok lengyel segédkezése nálunk is 1848-49-ben.

A lengyel forradalom az osztrókerkai vesztett csatával véget ért. Szép nemesi birtokait otthon elkobozták. Honfi társait még nagyobb igába vetette az orosz kormány.

1848. márczius elején Bécsben termett nem tudni honnan s a forradalom élére állott. Az osztrák kormány az intézkedésekből észrevette az ő jelenlétét Titkon átlépett Magyarországra s itt mint az erdélyi hadak fővezére, verte az ellenséget bámulatos sikereket mutatva fel maroknyi hadával.

A segesvári csata volt legelszántabb és legvakmerőbb harcza. Alig 5 ezer emberből állott serege, az ellenség 8-10-szer annyi. Reggeli 10-11 óra tájban kezdődött s alkonyatkor lett szomorú

vége. A magyar sereg Keresztur felől vonult le Fejéregyházához. Mikor Bem megérkezett, határtalan lelkesedés és elszántság szállotta meg az egészet. Petőfi az öreg ur kocsiján ment le. Az öreg ur szigorúan meghagyta neki, hogy tűzvonalba ne menjen, hanem maradjon a podgyász szeke-reknél s írjon győzelmi dalt, míg ők csatáznak. Apa és fiu közötti legbensőbb viszony volt közöttük. Mindkettő bámulta és imádtá a másikat.

Lüdersz orosz tábornok volt a hatalmas sereg fővezére, Skariatín tábornok a lovas hadosztály vakmerő és szintén bálványozott parancsnoka.

Délután 5 óra tájig kétes volt a csata kimenetele. E tájban érkezett Köhalom felől az Oltvölgyből 4-5 ezer többnyire lovas hadosztály Lüdersz gyámolítására, habár bágadtan, mert jul. 30-án, vasárnap, reggeli 9-10 órától elkezdve nagy dolga volt Köhalomnál s Homoródnál a nemzetőrökkel s a kevés számú gyakorlott lovas és gyalog honvédekkel, a kik a homoródi hegyen az országutban foglaltak volt állást s onnan kis ágyújokkal lelőtték a lovasság vezénylő tisztjét. A nemzetőrség kora délután futásnak eredett a lovasság erős rohama elöl a mirkvásári erdőbe, s a buzák és kalongyák közé eltűnt. Az oroszok Zomborig fel portyáztak. Valószínűleg ahuzódott ezen az éjen Héjjasfalva felé a megmaradt kevés magyar zöm is a pálos-erkedi felre való vonalon, a hol most a vasut megy, de akkor csak a tolvajok utja volt.

Bemet teljességgel nem lehetett rábírní a visszavonulásra, pedig nyilvánvaló volt, hogy teljes lehetetlen győzni. Délután ágyúval lelőtte Skariatín tábornokot, a ki lováról leesve csak annyit mon-

testülettel érkező, midőn ünneplő kartársát és ez alkalmat is szívesen használnom fel arra, hogy a t. Tantestületnek forró üdvözlőm kifejezése mellett őszinte nagyrabecsülésemet jelentsem ki. Felkérem a t. Igazgatóságot, hogy fentiekben kifejezett érzelmeimet az ünneplő Kartársunk előtt tolmácsolni szíveskedjék.

Budapest, 1903. július 14.

Vig Albert.

Végül a tanuló ifjuság nevében G a g y i Ferencz IV. éves tanuló fejezte ki szeretett tanára iránti ragaszkodását és háláját s átadta a tanuló által készített emléktárgyakat.

Az állandóan emelkedett hangulatu ünnepség a Szózat elénklésével nyert befejezést.

A jubiláló tanárt számosan és igen melegen üdvözlötték minden oldalról.

Strohoffer Béla szaktanár és Janicssek József művezető, akik hivatalos kiküldetésben távol voltak, lelkes hangú táviratban emlékeztek meg tanártársukról.

A székely nép anyagi romlásának indító okai. (13. folyt.)

— Közli: Lengyelfalvi báró Orbán Ottó. —

Az italmérési jog állami megváltása a székely népnek egy olyan biztos jövedelmi forrását vonta el, amely a községi háztartásokat egészen megbénította.

Udvarhelyvármegyében az italmérési jog tulajdonosa fölött hivatalból összehozták a közbirtokosságokat a községekkel. Ezen eljárásból hozszadalmak perék keletkeztek. A közbirtokosság perelt a községgel, az állam pedig kezére vette az italmérési jog jövedelmét. Az igénylők a perék befejezéséig nem jutottak hozzá a kártalanítási összeghez s így a népnek tulnyomó része nem bírta és nem győzte kivárni a perék kimenetelét, mert az italmérési jog jövedelme megszűnven, azt pótdoból kellett fedezni.

Ezért tehát az italmérési jogosultságát eladta a zsidóknak 35—50 százaléért. Voltak olyan községek is, amelyek a perék eldöntése után a kártalanítási összegeket felosztották, a kötvényeket beváltották. Az ilyen igénylőkkel szemben úgy jártak el, hogy a kártalanítási összegből első sorban levonták az adóhátrálékát és összes községi pótdob, utmunka- és más községi tartozásait s csak az ezek levonása után fönmaradt összeget kapta meg az igénylő. Történt olyan eset is, hogy az igénylő jutaléka nem fedezte az így összehozott követeléseket s még rá kellett fizetnie. A perköltségek is sokat felemésztettek a jutalé-

dott, hogy ezt Bem küldötte nekem; boszuljátok meg. A lovasság és Lüdersch erre dühbe jött. Iszonyu rohamokat intéztek hol egyik, hol másik szárny és a közép ellen. Bem nem tágitott. A nap lemenőben volt mikor a visszavonulásra engedélyt adott. Ő maga fényes aranyos ruhában jöttment egész nap, mintha ott akart volna meghalni. Ott maradt kevés lovassal és néhány tiszttel az üldözni készülő csapatokat feltartóztatni. Az országutban levő köhidnak kellett a visszavonulás védpontjának lenni. Erős roham következett. Egy kemény kozák a dzsidájával leütötte az öregot a lováról, nem ismervén fel, mert megelőzőleg egy Vilmos-husár erőnek erejével ráadta a szennyes köpenyét, hogy ne czeleozzanak rá. Az öreg beesett a mély patak-árokba, behúzódott a köhid alá a sárba. Senki sem ügyelt rá, azt sem tudták hová lett.

Zeyk Domokos kapitány maradt utolsónak a hidon, Bem bizalmas segéd tisztje, óriási termetű és edzett 28 éves kora férfiú, Br. Kemény Pálnak a veje, két apró gyermek apja, Zeyk Károly 70-es évekbeli államtitkár és Zeyk József testvére.

Több rendbeli rohanó kozákat levágott görbe Rákóczi-kardjával. Lüdersch bámulva nézte s parancsot adott, hogy élve fogják el a hőst. Végül a kardja a markolatban eltört. Alig maradt annyi ideje, hogy pisztolyát elővegye, melylyel önmagát főbe lötte.

Ezt a Lüdersch feljegyzéséből tudjuk, mert ott magyar-féle akkor már nem volt. Petőfit is nap lementé után szurta le egy kozák lovas állítólag a héjjasfalvi Küküllő-hid alsó végén, a hol mint különben is akkor gyenge és beteges ember a hid karjára támaszkodva, mereven nézett a távolba, mintha nem is tudná, hogy körülötte mi történik.

A menekülő lovasság késő este érkezett Szé-

kokból, mert azokat utalták ki első sorban a közös követelésből és csak azután következtek az igénylők.

Ezen eljárásoknak azon szomorú következménye lett a székely népre nézve, hogy egy néhány község kivételével, amelyek az italmérési jogért kapott kártalanítási összeget meghagyták községi vagyonnak, a többi községek a míg a váltásdíjat megkapták volna, addig eladták és az italmérési jog jövedelmét elveszítették s annak pótlására életbelépett a 30—150 százalékos pótdob.

A felszólalt csapások után következett a Takarékpénztárak keletkezése, melyek hathatósan segítették elő a székely nép anyagi romlását.

A székely nép minden jövedelmi forrásából egyszerre fogyni ki, égető szükségéi enyhítése céljából minden utógondolat nélkül rohant a takarékpénztárakba kölcsönért. Könnyen adták a pénzt. Csak váltót kellett aláírni és annak ellenében azonnal készpénzhez jutott a nép.

Látszólag a kamatláb sem volt nagy. Kezdetben 10, később 8 százalékos kamattal adták a kölcsönt. A c s e k é l y kezelési járulékokkal előbb telment 12, később 10 százalékra. A székely nép úgy járt, mint aki a vízbe akar futni és a szalmaszálhoz is kap. Anyagi romlásában nem vette észre milyen veszedelmes eszközhöz nyult, mikor váltót irt alá önmentségére. Mert hiszen a takarékpénztári kölcsönök idézték elő végromlását.

A nép fokozatosan sülyedt a könnyelműen csinált adósságok tömkelegében. A takarékpénztárak pedig nagy lelki nyugalommal adták a részvényeseknek a busás osztalékokat, rohamosan nevelték a tartalékalapokat, fényes palotákat építettek a néptől beözönlött bő nyereségekből, rövid időn a takarékpénztári részvények értéke megkétszereződött.

Amilyen mértékben pedig a takarékpénztárak gyarapodtak, olyan rohamosan sülyedt a székely nép az adósságok tengerében. Ha a nép közül egy pénzt vett fel a takarékpénztárból, már azon összegért a kezesség következtében hárman tartoztak. Ha perre került a dolog, egy helyett hármat perelték be és mind a három ellen bevezették a végrehajtási eljárást. Ez pedig teméntelen perköltséget vont maga után s kiforgatta az eljárásokkal ismeretlen székelységet birtokoskájából.

A takarékpénztári váltó-kölcsön nem a földmives népnek való, aki egy évig kell, hogy várjon, míg a termésből pénzt kapott holott neki minden 3—4 hónapban törlesztenie kell.

A váltó csak kereskedő embernek való, akinek mindennapi pénzforgalma van s így forgalmazás révén a kamatozást és törlesztést pontosan tudja fizetni. (Folyt. köv.)

kelyudvarhelyre. Itt vették észre, hogy Bem sehol sincs. Nem tudta senki hová lett. Négy Vilmos-husár azonnal visszaindult Segesvár felé. Egy lovat vezettek vittek.

Roppant csendesen léptek be az orosz őrsökkel borított csatatérre éjjel tájban. Mintha a lovak is tudták volna a kényes helyzetet. Sem tüszögös, sem kopogás nem volt.

A hid környékén, a hol utóljára látták, távolról nagy dobogtatást hallottak. Félre húzódtak a fűzfa bokrok közé Sebes vágatva jött egy kozák csapat felfelé. A négy huszár hirtelen közéjük rohant Nagy zavar támadt. Sokat lenyakaztak, a többiek pedig vad futással visszamentek.

Ekkor két huszár leszállott lováról s társaira bizta, bementek a patakba s a hid alá. Csendesen a pót mondogattak. Erre Bem megmozdult a sárban. Kihozták, a vezeték-lóra felültették és Székelyudvarhelyre hozták. Másnap, kedden kora reggel Bözdön már ment keresztül.

Néhány nap múlva vége lett a magyar szabadságharcnak.

Bem is sokakkal együtt Törökországba menekült. A szultán nyugdíjat rendelt számára Lement Egyiptom fővárosába Kairóba. Kimenetelekor azt mondotta volt, hogy pokolba is elmegy örömet, csak a muszka ellen harcolhasson, a ki az ő hazájának is gyilkosa.

1850-ben arabok, beduinok s más pusztai törzsek nagy lázadást csaptak az egyiptomi török kormány ellen. Nagy ostromló sereg vette körül Kairót. Bem már ismeretes volt ott, mint magyar pasa. A hadi tanácsba őt is meghívták. Tolmács utján megtudta, hogy miről van szó. Ajánlotta magát, hogy ha 24 órára reá bizzák a fővezényletet tejhatalommal, ő megmenti a várost.

Ugy lett. Kiadta a városban levő török csapatoknak a parancsot. Elrendezte és felállította.

Egyházi élet.

Templomépítés városunkban. Az ev. ref. egyházközség jul. 26-án nagy lelkesedéssel határozta el temploma renoválását. A gyűlés egyuttal a munkálatok megkezdését is elrendelte és így városunk ref. polgárai mihamar újjá alakított templomukban dicsérhetik az Urat. Az idő előhaladottságára tekintettel már a jövő hét folyamán megkezdnek a munkálatok, a melynek tartama alatt a ref. kollégium nagytermében fognak az Istentiszteletek megtartatni. Az egyház, hogy az újjáépítés minél díszesebb legyen, kérő szózatot bocsátott ki, mit magunk részéről is ajánlunk a szép, jó és nemesért lelkesülni tudó, Isten dicsőségét szolgáló kész emberek jóindulatu pártfogásába.

A róm. kath. templom javítása és díszítésére

T a m á s i Péterné urnő VI. sz. gyűjtőívén adakoztak: Tibád Józsefné 10 K, Szabó Ferencz mézáros 2 K, Péter Lajos kalapos 2 K, Ziany Ferencz 4 K, Boér Lajosné 80 f, Péter József 1 K, özv. Peter Györgyné 40 f, Sándor Denes 2 K, Reiner Jánosné 2 K, Sándor Józsefné 1 K, Dr. Göllner Bela 3 K, Papp Lajos 2 K, Biró István takács 1 K, özv. Péter Józsefné 1 K, Papp Gyula 40 f, Szentés Márton 60 f, Kassay Ákosné 3 K, Valena Ferenczné 40 f, Ágotha Lajosné 40 f, Zakariás Ferenczné 80 f, Tállyán Gyula 3 K, Szabados Ferencz 40 f, Soha Aladárné 1 K, özv. Farkas Istvánné 1 K, Részeg Péterné 1 K, Pillich Lajosné 1 K, Kóbori Ferenczné 1 K, Henning Irma 60 f, Nagy Jánosné 2 K, Füstös Imréné 1 K, Farkas Endréné 1 K, N. N. 50 f, Szabó Józsefné szabó 2 K, özv. Szabó Józsefné 1 K, Sipos Károly 50 K, Florián Gergelyné 1 K, özv. Reichert Vilmosné 1 K, Dr. Soó Rezső 20 K, Kovács József 1 K, Péterffy István 5 K, Nagy Pálné 2 K, Tóth József kötélverő 1 K, Bagossy Béla 2 K, Jakab Antal 90 f, Sorbán János 20 f, Fábrián József 2 K, Tózsér N. 1 K, N. N. 60 f, Halmágyi Mari 1 K, Jakab Ferencz 40 f, Rössler Károlyné 2 K, Simó Mátyásné 2 K, Kristóf István 2 K, Komló János 1 K, Komló Anna 1 K, Jakab Lajos 1 K, Finkér Lászlóné 2 K, Bartos Ferenczné 1 K, Mántó Miklósné 3 K, Csillag Józsefné 2 K, Kálnoky Ferenczné 1 K, Bogácsi Imréné 20 f, Kovács Józsefné 40 f, Jancsó János 6 K, Tiliczki Antalné 5 K, Galgóczi Istvánné 60 f, Kókay Józsefné 40 f, Oláh Györgyné 40 f, Porsche Andorné 20 f, Csiki Emma 20 f, Florián Bogdán 10 K, Tamás Ignác 10 K, Orbán Gergely 25 K, Tamás Ferenczné 1 K, Gáspár Antal 2 K, Jánosy Gyula 10 K, Szakács Gyula 2 K, özv. Szántó Lajosné 2 K, Kézsmárky Morné 1 K, Kassay Dénesné 2

Ő maga a főkapunál foglalt állást több ágyuval, hol a fő roham vala a lázadók által tervezve.

A merész támadók között roppant pusztítást tett Bem az ágyuival. Elment a kedvük a városból Futásnak eredtek az egész vonalon Kevés idő múlva nem volt sehol ellenség.

Csodával határos tekintélye lett a magyar pasának.

1851. elején meghalt. Nagy pompával és tisztességgel temették el a törökök.

Nemsokára szemgyulladás-járvány ütött ott ki a forróság miatt. Orvos kevés volt. Nép és polgárság a török tudatlan imámok (török barátok) cso-daszereit, imáihoz és kuruzslásaihoz fordult segítségért, mint itt fordul az oláh papokhoz. Nem használt semmi.

Egyszer egy imámnak az jutott eszébe, hogy hátha a magyar pasa sirjának a földje használna.

Elment egy este a sirhoz Vitt róla egy nagy szotyor földet. Eczetel és vízzel sárt gyurt belőle s adta a hozzá folyamodó betegeknek, hogy tegyék a szemükre. A hüvös sár meggyógyította.

Azóta szentnek tartják Egyiptomban a magyar pasát. Sirhalmát eddig sokszor elhordották titkos határu gyógyszernek. S ha valakinek az jutna eszébe, hogy tetemeit hozzák le Marosvásárhelyre s helyezték az ércszobra alá, Kairó valószínűleg nem adná ki a magyar szent hamvait.

Bem, mint a népszabadság védelmére kelt hadisten villámnyillalása, magas északról kiindul s messze délen huny el. Petőfi, az olimpiai lantos Istenek társa, csatatérről tér égi honába, a minő halálra maga vágyott. És Zeyk a személyes hősiesség most feltűnt példányképe, örök emlékezetet hagy maga után.

A 28 éves Petőfi és Zeyk a közös honvéd sirban, Bem Kairóban pihen. — Ezer áldás poraikra! . . .

K. Összesen 239 K 80 f. Igéretben jegyeztek 845 koronát I és II. közlemény szerint készpénz: 518 K. I. és II. közlemény szerint igéretben jegyezve: 338 K. Összesen: 757 K 80 f. — 1181 K. Fogadják a nemes szívi adakozók ez uton is hálas köszönetünket. Székelyudvarhelyt, 1903. július hó 30-án. Jung-Cseke Lajos, apát-plebános. Paschek Viktor, pénztárnok.

Tan- és nevelésügy.

Fölvételi értesítés a székelyudvarhelyi m. kir. állami kö- és agyagipari szakiskolába. Cz. l.: négy éves tanfolyam alatt a tanulókat gyakorlatilag képzett, elméletileg művelt iparosokká nevelni. Rendes tanulókat felvételnél, a) akik legalább 2 középiskolai vagy 6 népiskolai osztályt végeztek, esetleg a tanonciskolát három éven át jó sikerrel látogatták; b) akik 12 éves kort betöltötték és ép egészséges, kifejlett testalkattal bírnak. A fölvételi folyamodványhoz csatolandók: a) keresztlevel, b) iskolai bizonyítvány, c) az atya vagy gyámja kötelező nyilatkozata arról, hogy a felvett ifju a szakiskola IV. évfolyamát teljesen bevégezi, d) orvosi és újraoltási bizonyítvány. A tanítás teljesen díjmentes. Műhely biztosíték címén 6 koronát tartozik az intézet pénztárába befizetni. Szegénysorsu, de jó magaviseletű és szorgalmas tanulók egész, vagy fél ösztöndíjjal részesülnek, ha szegénységüket hitelesen igazolják. Az intézettel kapcsolatos internátus áll fenn, melyben a nem ösztöndíjas tanulók ezidő szerint havi 15 korona 98 fillért fizetnek. A fölvételi, illetőleg ösztöndíj iránti kérvények az intézet felügyelő-bizottságához czimezve, legkésőbb folyó évi augusztus hó 10 ig az igazgatóságához nyújtandók be. Egyébben az iskola évi értesítője nyújt tájékoztatást, amelyet az intézet igazgatósága készséggel küld meg az érdeklődőknek. Székelyudvarhely, 1903. július hóban. Az igazgatóság.

Különfélék.

Aratáskor.

Itta: DEMETER DÉNES.

Azur égen aranyos nap,
Csak úgy tüzel, csak úgy éget,
Mintha bizony elakarná
Perzselni ezt a vidéket.
S a hőségben a határon
A munkás nép egyre izzad,
Sarló harsog, a kéve gyül,
Kéve nyomán tarló marad.

Szellő csak, ha néha lebben,
Napot felhő ritkán fed el,
Verejték csep csak úgy szakad,
Munkára hát, munkára fel!
Munkára hát föld gyermeke,
És szivedben ott a hála,
Legyen az, a jó Istené,
Ki megtartott aratásra!

Mint szeretem a föld népét,
Mint becsülöm a kenyerét,
Melyet verejtéssel szerez,
S azt a kerges két tenyerét.
... Legyen vidám aratása
S ha csürében buza, árpa,
Vigyen abból parányit bár
Áldozatul az oltárra!!

— **Időjelzés** a meteorológiai intézet aug. 1-ei távirati jelentése szerint: Meleg. Száraz.

— **Személyi hír.** Dr. Bodolla Gábor, helybeli kir. törvényszéki elnök néhány napi üdülés végett tegnap Homoród-fürdőre utazott. Távollétében dr. Góllner Béla kir. törvényszéki bíró fogja helyettesíteni.

— **Jótekonyság.** Nagyságos Jánosi Gyula nyugalmazott kir. ítélőtáblai bíró, székelyudvarhelyi ügyvéd ur, id. Solymossy Lajos városi gazdasági tanácsos kezéhez készpénzben kétszer 5—5 koronát adományozott a városi szegények számára. Ezen összegek 225. és 233. napló számok alatt a város pénztárába vételeztettek be. Köszönet a nemes szívi adakozásért, mely kövételre méltó példátul szolgálhat.

— **A Heltai szinész-pár** ma (vasárnap) tartja utolsó előadását a Budapest szálló új színterében — szintén érdekes műsorral. Ismételtlen ajánljuk a nagyközönség pártfogásába.

— **Anna-bál Homoródszentmártonban.** A Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom javára fényes sikerű bál rendeztetett Homoródszentmártonban július hó 26-án a Mózes Jakab és Károly féle uradalom tágas terméiben. A két Homoród mellékének színe, java felekezeti különbség nélkül látható volt e szép mulatságon, sőt voltak olyanok is, kik a szent cézél érdekében távolabbi vidékről jöttek emelni a sikert. Valóban sok szép sikerű táncmulatság folyt le Homoródszentmártonban, de a júli 26-iki egyike a leg-sikerültebbnek. Milyen szép és elismerésre méltó is az, mikor egy vidék vezető eleme, fölemelkedve a kicsinyes mellek tekinteteken, szívvel és lélekkel egyesül a nagy és nemes célok megvalósítására. Közönségünk ez alkalommal is fényesen dokumentálta, hogy hivatása magaslatán áll s a felekezetiesség sötét árnyéka nem homályosította el szemét. Nem vállalkozhatunk a jelenváltak nevének elősorolására. Elég az, hogy a négyeseket 50, 60 pár táncolta. A mulatságnak csak a késő reggeli órák vetettek véget. Anyagi tekintetben is csak a legjobbat mondhatjuk, amennyiben az említett nemes cézúra mintegy 100 K tiszta jövedelem maradt. De e szép siker konstatálása mellett meg kell emlékeznünk Mózes Károly és Jakab urakról, kik kényelmes terméket készséggel voltak szívesek a jótékony célu mulatságra díjmentesen átengedni. A rendezés körül kiváló buzgalmat tanúsított dr. Mester Jenő körorvos ur, kit megszoktunk már a jó és nemes cézú mozgalmak élén látni és Györfi István derék fia: Géza, kik fáradságot nem ismerve, mindent elkövettek, hogy a közönségnek minnél kellemesebb és élvezetesebb estét szerezzenek. Mindnyájuknak egyen-egyen legyen jutalma, a lelkiismeret azon megnyugtató tudata, hogy nemes és Istenes cézél szolgáltak. Valamint a nagyszámú felülfizetők is fogadják a rendezőség elismerő hálas köszönetét.

— **Adományok a muzeumnak.** Az alapítandó vármegyei muzeum gyűjteményét ujabban a következő adományozók gyarapították: 1. Udvarhelyvármegye iparfejlesztő bizottsága 15 darab agyagipari tárggyal, 2. a helybeli bőripariszövetkezet 1 drb ezüst-pénzzel. Ezen adományokért van szerencsém e helyen az udvarhelymegyei muzeum-egyesület köszönetét tolmácsolni. Cs e helyen Adolf, muzeumi igazgató.

— **A komlósok veszedelme.** Székelykeresztúr vidékén a komló igen jól fejlődött s ha most egy-egy kis esőt kapna, bőtermésre lenne kilátás. Ugy, de az esőn kívül sokkal veszedelmesebb azon szomorú állapot, hogy egy eddig ismeretlen nevű bogár is pusztítja a komló virágát. A bogár gömbölyű alakú, fekete színű s mint a bolha úgy ugrik és szárnya is van neki. Jaeger F. József gyógyszerész fedezte fel a komlósokban, aki megvizsgálás végett egy egész gyűjteményt fog felküldeni az állami rovarföld állomás főnökségéhez Budapestre.

— **Könnyítés a csekkforgalomban.** A postatakarékpénztár 610/903. sz. a körlevélben értesíti üzletfeleit, hogy a kereskedelmi miniszter a csekkforgalomra nézve megállapított törzösszeget 200 K-ról 100 K-ra leszállította.

— **Sertésorbánc városunkban.** Székelyudvarhely város belterületén a sertésorbánc járványoszerűleg föllépett s ennek következtében a heticásárok betiltattak. A város területéről sertést kivinni szigorúan tilos és behozni is csak leolásra s vézmentes területről szabad.

— **Jubiláris kiállítás.** A helybeli m. kir. áll. kö- és agyagipari szakiskola 10 éves fennállásának alkalmából az intézet helyiségeiben nagyobb szabásu rajz, mintázás és műhelykiállítást rendez mely f. évi augusztus hó 2-án d. e. 9 órakor nyílik meg s az érdeklődők által megtekinthető naponként d. e. 9-12-ig, d. u. 2-5-ig. A kiállításra — mely f. évi szept. hó 8-ig fog nyitva tartatni — az érdeklődőket ezen uton tisztelettel meghívja az igazgatóság.

— **Országos tüzbiztosító-szövetkezet.** A magyar orsz. tüztöltő-szövetségnek a napokban tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy országos tüzbiztosító-szövetkezetet létesít, melynek valamennyi hazai tüztöltő testület tagja lesz. E határozat folytán júli 19-én bizalmas értekezlet volt Óváry Ferencz dr. orsz. képviselő elnöklete alatt és ez az alakuló közgyűlésnek aug. 8. való egybehívását rendelte el.

— **Székely játék- és faarugár rt** alakult Marosvásárhelyen Igazgatóság: dr. Bernády György, Bustya Lajos, Bürger Albert, Csiki Miklós, Farkas Aladár, Fenyvesi Soma dr., Gáspár Antal és Tauszik B. Hugó. A részvényekre eddig tíz százalék fizetett be s augusztus 1-ig további husz százalék lesz befizetendő.

— **Emléket az agyagfalvi réten.** A Székely- emlék alap javára, a. medgyesi Székely-társaság 1812 sz. gyűjtőivel utalvány mellett 6 K 90 fillért küldött, ezt hozzáadva a már begyűlt 5244 K 76 fillérhez az alap összege tesz 5251 K 66 fillért. Fogadja a nemes társaság ez uton is a végrehajtó bizottság hálas köszönetét e hazafias adományért. Székelyudvarhely, 1903. augusztus 1. Ferenzi János, végreh. biz. pénztárnok.

— **Egy kapzsi örökös gyilkossága.** Rabló-gyilkossággal egyenlő büncselekmény történt a tegnapi napon városunkban. Védtelen öreg és özvegy asszony életét oltotta ki egy minden emberi érzésből kivetkázott szörnyeteg. Özv. Pál Istvánné szül. Lukács Bertalan Teréz (ki Székelyudvarhelyt, a Bálint-utczában lakott) 81 éves asszony, kir. közjegyző előtt általános örökösévé tette fivérének, szintén helybeli lakos: Lukács Bertalannak Lajos nevű fiát. A testamentum úgy szólt, hogy Lukács Lajos csakis az asszony halála után juthat az örökséghez, mert életében az örökhagyó élvezte a hagyaték tárgyát. Az özvegy asszony — habár különösen az utóbbi időben lehető legmostohábban bántak vele — a nyolczvanegy év daczára sem volt szíves meghalni az örökösének tetsző időben, sőt azt is elhatározta, hogy másnak eladja birtokát. Ezt megtudva Lukács Lajos, kijelentette tegnapelőtt, hogy ha a birtokot át nem adja, akkor a nagynéni szombaton meghal. A gyilkosság a kitűzött időben tehát megtörtént. Tegnap délelőtt 10 óra körül Lukács Bertalan, az asszony fivére és az örökös apja azt jelentette a rendőrségnél, hogy nénye felakasztotta magát. Erre dr. Spányik József nyug. honv. törzserorvos, mint helyettes tisztiorvos és Szabó Ignác rendőrségi tollnok az eset színhelyén megjelentek. Az orvos már első pillantásra konstata, hogy valóságos orvgyilkosság és nem öngyilkosság esete történt. A szegény asszonyt vérbe fekvé találták a földön s egy kötél volt a nyakán. A vizsgálat megejtésének ideje alatt Lukács Lajos a csendőrségnél mint tettes jelentkezett, a honnan atkisérték a kir. törvény-székhez.

— **A telefon-forgalom reformja.** A magyar posta- és táviró igazgatóság a telefonügynek oly értelmű reformján dolgozik, mely lehetővé tenné a telefondijak leszállítását. Tervebe van véve a helyközi telefon-forgalomban a zónarendszernek meghonosítása s olyképen a kisebb távolságra szóló telefonálás díjának mérséklése.

— **Anthracen iróteinta** legjobb és állandóan friss minőségben gyári áron a Székely-Udvarhelyi kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-, papír-, író és rajzszerkesztésében) Székelyudvarhelyt, Kossuth utca 15. sz. alatt kapható. Ezen kitűnő teinta a tollból könnyen, sötét kéken folyik, csakhamar megfeketedik és a tollat nem rontja. Rendes írás- és másoláshoz egyformán kiválóan használható. Ismét-eladónak rendkívüli kedvezmény! — Színes tentákban nagy választék!

Törvénykezés.

Pénzügyi döntvények. Fogasztási bélyegilletékre és bírságokra vonatkozó ügyekben a magyar királyi közigazgatási bíróság nem illetékes határozni. — Elhalt cégtag kitorlésének a kereskedelmi cégjegyzékbe való bejegyzését kérő beadvány az illetéki díjgyezék 13. tétel IV. 16. a) pontjában meghatározott bélyegilleték alá esik. — A csődtömeg ellen elrendelt zálogjogi előjegyzés érvénytelenítése iránt a csődtömeg gondnok részéről benyújtott felleghozás bélyegmentes.

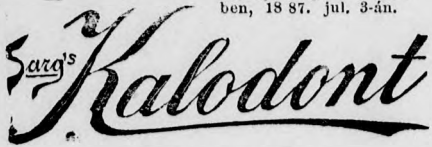
Illetékesség kereskedelmi perekben. Az állandó bírói gyakorlat szerint, Budapest székesfőváros egész területe egy kereskedelmi telepnek vétetik, tekintet nélkül kerületekre való közigazgatási beosztására s így azoknak a kereskedelmi pereknek az elbírálására, melyekre nézve budapesti kir. járásbíró hivatott, minden korlátozás nélkül egyformán illetékes.

Szerkesztői üzenetek.

V. M. tanító urnak Berettyóújfalun. Ohajtását készséggel teljesítettük s bármikor szívesen fogadjuk hazafias tevékenységét.

Nyílt-tér*

Rövid használat után nélkülözhetetlen. Igen alkalmas utazásoknál. Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.

nélkülözhetetlen fogtisztító szer.

Elsőrangú higiénikusok elismerik, hogy egészségünk fenntartásánál nem nélkülözhető a fogak és a szájüreg gondos ápolása.

Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Fagylalt a legkülönbözőbb választékban egy pompás cukrászsütemények is friss minőségben állandóan kaphatók: Ernst György cukrászatában Székelyudvarhelyt, Deák-tér 15. sz. alatt. Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

221-993. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház a király-utcai kántori lakásnak és a Bethlen-utcai papi lakás melléképületeinek fölépítésére zárt írásbeli árlejtést hirdet.

Kelt Székelyudvarhely, 1903. aug. 1. Egyházkebeli tanács.

Vasúzet áthelyezés! Van szerencsém szíves tudomására hozni az igen tisztelt vevőközönségnek, hogy üzletemet ez év augusztus hó 20-tól kezdve az ev. ref. kollegium mellett levő ev. ref. egyház volt paplakba fogom folytatni.

94-1903. vhtói szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyszebeni kir. törvényszéknek 1902. 6958. sz. végzése következtében dr Nagy Samu ügyvéd által képviselt Fabriczius testvérek brassói cég javára, Bartha Andor és t. bardóczy lakos ellen 1800 korona s járulékaik erejéig 1903. évi január hó 23-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 3100 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 17 tehén és 10 sertés nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbíró-ság 1903-ik évi V. 112. számú végzése folytán 1800 korona tőkekövetelés, ennek 1902. évi október hó 26. napjától járó 6 százalékos kamatai, 1/2 százalékos váltódíj és eddig összesen 130 K 20 fillérben bíróilag már megállapított költség erejéig Bardócz községében alperes házában leendő eszközlésére 1903 aug. 6-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Amennyiben az előírt ingóságokat mások is le és felülfoglaltatják s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. törvény 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt H.-Okládon, 1903. évi június hó 27. POLLÁK IGNÁCZ, kir. bir. végrehajtó.

Szenzációs! Ujdonság! Éppen most jelent meg! 101 legszebb magyar népdal I-III. kötete - Minden kötet ára 60 fillér. Kapható Betegh Pál könyv-, papír-, író- és rajzszerkesztésében Székelyudvarhelyt.

Jó keresetmód kis fiuknak és leányoknak, kik számolni tudnak valamennyire: a homoródi borviznek poharankénti elárúsítása. Tíz évnél idősebb gyermekekkel jelentkezzenek a szülők - Koncz Armin írodájában.

Teljesen ingyen Alapítotott 1840 ben. dobja ki a pénzét ha érték-telen utáznak általhagyja magát elámitani. Az én valódi amerikai Nickel ANKER-ROSKOPF ÓRAM (Antimagnetique) szabadalmazott Email számlappal, itt látható minta szerint 36 órai járás-alegyedűli. Kiváló ellenálló képessége, valamint pontos járása által a legkedveltebb és a létező legjobb strapa óra. Különösen ajánlható tisztelőknek, vasúti hivatalnokok, cseri dőrség, pénzügyőrök, kalauzok, gépészek és mindazok részére, kik egy erős, megbízható és tartós órát akarnak. Ára egy szép nickel lánczozal együtt csak 6 korona 3 évi jótállással, 3 darab vételnél csak 5 korona. Nem megfelelő esetében kicserélem, vagy a pénzt visszaadom. Szétküldés az I. amerikai órágyárak vezérképviselete által BÖHNEL MIKSA, óras BÉCS, IV. Margaretenstrasse 48/133. a cs. és kir. áll. hivatalnokok szállítója.

Clayton & Shuttleworth Budapest Václav-körút 63. sz. mezőgazdasági gépjárművek által a legújanyosabb árak mellett ajánlatomak. Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 loerős szalmakarató, szalmakaszó, kaszáló- és arató-továbbá járgány-cséplőgépek, löherezéplők, tisztító-rosták, komolyozók, kaszáló- és arató-gépek, szénagyűjtők, boronák. Columbia-Drill legjobb sorvetőgép, szecskavágók, repavágók, kukoricza-morzsolók, daráló, őrlő-malmok, egyetemes acél-ékek. 2- és 3-vasu ékek és minden egyéb gazdasági gépek. Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek. Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.